

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

CHU VĂN BÁCH

**THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP NHẪM PHÁT TRIỂN
HỢP TÁC XÃ NÔNG NGHIỆP Ở TỈNH ĐIỆN BIÊN
GIAI ĐOẠN 2016-2020**

Chuyên ngành: Phát triển nông thôn
Mã số ngành: 60-62-01-16

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Hữu Hồng

Thái Nguyên - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan toàn bộ nội dung trong luận văn là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, tư liệu được sử dụng trong luận văn có nguồn gốc rõ ràng, trung thực. Kết quả nêu trong luận văn chưa từng được công bố trong bất cứ công trình nào.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2016

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Chu Văn Bách

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn, tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình và những lời động viên, chỉ bảo ân cần của các cá nhân, tập thể, các cơ quan nơi tôi công tác và các thầy cô giáo Trường Đại học Nông Lâm - Đại học Thái Nguyên.

Trước tiên, tôi xin trân trọng cảm ơn sâu sắc PGS.TS. Nguyễn Hữu Hồng đã trực tiếp hướng dẫn và giúp đỡ tôi về mọi mặt để hoàn thành luận văn thạc sĩ Phát triển nông thôn.

Tôi xin chân thành cảm ơn các đồng nghiệp, bạn bè và bày tỏ lòng biết ơn đến người thân trong gia đình đã luôn tạo điều kiện giúp đỡ tôi về mặt vật chất, chia sẻ những khó khăn và động viên tinh thần trong thời gian học tập và hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Chu Văn Bách

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Ý nghĩa khoa học của đề tài:	2
CHƯƠNG I: TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU	4
1.1. Cơ sở lý luận về kinh tế hợp tác và hợp tác xã	4
<i>1.1.1. Bản chất của kinh tế hợp tác và hợp tác xã</i>	4
<i>1.1.2. Vai trò và nguyên tắc của hợp tác xã</i>	7
<i>1.1.3. Những nhân tố ảnh hưởng đến đến sự phát triển của hợp tác xã</i>	9
1.2. Cơ sở thực tiễn về hợp tác xã trên thế giới và Việt Nam	10
<i>1.2.1. Lịch sử hình thành và phát triển của phong trào HTX quốc tế</i>	10
<i>1.2.2. Kinh nghiệm phát triển HTX tại một số nước trên thế giới</i>	11
<i>1.2.3. Sơ lược quá trình phát triển kinh tế hợp tác xã ở Việt Nam</i>	13
<i>1.2.4. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam</i>	17
CHƯƠNG II: ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	25
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu:	25
<i>2.1.1. Đối tượng nghiên cứu:</i>	25
<i>2.1.2. Phạm vi nghiên cứu:</i>	25
2.3. Phương pháp nghiên cứu:	25
<i>2.3.1. Địa bàn nghiên cứu:</i>	25
<i>2.3.2. Phương pháp thu thập thông tin:</i>	25
<i>2.3.3. Phương pháp xử lý số liệu:</i>	26
<i>2.3.4. Phương pháp phân tích:</i>	27
<i>2.3.5. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu:</i>	27
CHƯƠNG III: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	28
3.1 Các yếu tố về điều kiện tự nhiên, kinh tế-xã hội ảnh hưởng đến phát triển hợp tác xã tại tỉnh Điện Biên	28
<i>3.1.1 Các yếu tố về điều kiện tự nhiên:</i>	28
<i>3.1.2. Các yếu tố về điều kiện kinh tế-xã hội:</i>	29
* Chuyển dịch cơ cấu kinh tế:	30

* Thu nhập bình quân đầu người:	31
3.1.3. Những lợi thế so sánh, khó khăn, thách thức đối với phát triển kinh tế, xã hội của tỉnh Điện Biên	34
* Những khó khăn:	34
* Cơ hội:	35
3.2. Phân tích thực trạng phát triển Hợp tác xã trên địa bàn tỉnh Điện Biên	35
3.2.1. Đánh giá thực trạng phát triển kinh tế tập thể tỉnh Điện Biên giai đoạn 2011-2015:	35
3.2.2. Tình hình phát triển HTX nông nghiệp giai đoạn 2011 - 2015	42
3.2.3. Một số đánh giá chung về phát triển HTX Nông nghiệp tỉnh Điện Biên	51
3.3. Phương hướng và một số giải pháp chủ yếu nhằm phát triển HTX nông nghiệp tỉnh Điện Biên, giai đoạn 2016 – 2020.	56
3.3.1. Mục tiêu, định hướng phát triển	56
3.3.2. Dự báo về phát triển HTX trên địa bàn tỉnh Điện Biên	57
3.3.3. Các nhóm giải pháp nhằm đẩy mạnh phát triển HTX nông nghiệp tỉnh Điện Biên giai đoạn 2016-2020	62
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	70
1. Kết luận:	70
2. Kiến nghị:	71
2.1. Kiến nghị với UBND tỉnh Điện Biên:	71
2.2. Kiến nghị với sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Liên minh HTX tỉnh Điện Biên:	71
TÀI LIỆU THAM KHẢO	73

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nguyên nghĩa
B. quân	Bình quân
CHDCNN	Cộng hòa dân chủ nhân dân
CNGS	Chăn nuôi gia súc
ĐVT	Đơn vị tính
GTSX	Giá trị sản xuất
HTX	Hợp tác xã
KT - XH	Kinh tế xã hội
LHHTX	Liên hiệp hợp tác xã
NN	Nông nghiệp
NN và DVTH	Nông nghiệp và dịch vụ tổng hợp
QTDND	Quỹ tín dụng nhân dân
SX - KD	Sản xuất kinh doanh
THT	Tổ hợp tác
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TP, TX	Thành phố, thị xã
TTCN	Tiểu thủ công nghiệp
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC BẢNG

TT	Nội dung	Trang
1	Bảng 2.1: Phương pháp thu thập thông tin	26
2	Bảng 3.1: Đóng góp của các ngành kinh tế vào tăng trưởng GRDP	30
3	Bảng 3.2: Chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo khu vực	30
4	Bảng 3.3: Giá trị sản xuất các ngành nông lâm ngư nghiệp	32
5	Bảng 3.4: Tình hình phát triển kinh tế tập thể tỉnh Điện Biên giai đoạn 2011-2015	36
6	Bảng 3.5: Số lượng HTX, LHHTX, THT phân loại theo ngành nghề giai đoạn 2011-2015	41
7	Bảng 3.6: Số lượng HTX Nông nghiệp tỉnh Điện Biên giai đoạn 2011-2015	42
8	Bảng 3.7: Phát triển HTX nông nghiệp theo địa bàn	43
9	Bảng 3.8: Phân loại các HTX nông nghiệp theo loại hình sản xuất kinh doanh	44
10	Bảng 3.9: Chất lượng bộ máy hoạt động sản xuất kinh doanh của các HTX	45
11	Bảng 3,10: Phân loại các HTX nông nghiệp năm 2015	47
12	Bảng 3.11: Kết quả hoạt động sản xuất kinh doanh của HTX	49
13	Bảng 3.12: Thu nhập của chủ nhiệm và lao động hợp tác xã năm 2015 theo loại hình SXKD	50
14	Bảng 3.13: Dự báo dân số và lao động tỉnh Điện Biên đến năm 2020	58
15	Bảng 3.14: Dự báo cơ cấu sử dụng lao động tỉnh Điện Biên đến 2020	59
16	Bảng 3.15: Kế hoạch phát triển kinh tế tập thể giai đoạn 2016 - 2020	60
17	Bảng 3.16: Số lượng HTX, LHHTX, THT nông nghiệp giai đoạn 2016-2020	62

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Hợp tác xã là một loại hình kinh tế tập thể khá phổ biến, hoạt động trên nhiều lĩnh vực đời sống xã hội và hiện diện ở các nền kinh tế có trình độ phát triển khác nhau. Kinh nghiệm thế giới cho thấy, đến nay hợp tác xã vẫn tỏ ra là mô hình hoạt động hiệu quả, phù hợp với điều kiện cạnh tranh ngày càng gay gắt. Và quan trọng hơn nữa, thông qua hợp tác xã, các hộ nông dân, các doanh nghiệp nhỏ hợp tác với nhau, tăng sức mạnh để đối phó với khó khăn và tránh các nguy cơ thua lỗ cao.

Nhìn lại quá trình phát triển của Việt Nam, phong trào hợp tác xã đã trải qua nhiều bước thăng trầm gắn với những thay đổi chung trong cơ chế quản lý kinh tế của đất nước. Đến nay, mô hình hợp tác xã mới ra đời thay thế cho mô hình hợp tác xã kiểu cũ (chuyển đổi, thành lập mới theo Luật hợp tác xã năm 1996 và Luật hợp tác xã sửa đổi năm 2003, nay là Luật HTX 2012), đặt nền móng căn bản cho sự phát triển kinh HTX. Sau khi thực hiện theo Luật hợp tác xã, đã xuất hiện một số mô hình hợp tác xã kiểu mới hoạt động hiệu quả, phục vụ tốt cho kinh tế hộ gia đình xã viên, đã làm rõ và giải quyết được nhiều tồn tại trong các hợp tác xã. Tuy nhiên có thể nhận thấy, chất lượng chuyển đổi của các hợp tác xã còn chưa cao, hoạt động của hợp tác xã mới còn nhiều lúng túng chưa đáp ứng nhu cầu thực tiễn. Phong trào Hợp tác xã ở tỉnh Điện Biên là một ví dụ, do nhận thức của người dân còn nhiều hạn chế, chịu ảnh hưởng nặng nề của mô hình hợp tác xã kiểu cũ nên việc chuyển đổi, thành lập mới hợp tác xã theo Luật còn nhiều hạn chế.

Mặc dù trong những năm qua với những tác động tích cực từ quá trình thực hiện các chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước về phát triển kinh tế tập thể, khu vực kinh tế tập thể mà nòng cốt là các HTX trên địa bàn tỉnh Điện Biên đã có những chuyển biến tích cực, các HTX cũ cơ bản đã được chuyển đổi hoặc giải thể; các HTX yếu kém, tồn tại hình thức trong nhiều năm đã được giải thể; nhiều HTX mới được thành lập. Tuy nhiên bên cạnh đó khu vực HTX vẫn còn tồn tại những yếu kém nhất định chưa phát huy được vai trò và vị trí của kinh tế tập thể trong công cuộc xóa đói giảm nghèo phát triển kinh tế xã hội của địa phương. Nhiều HTX tổ chức và hoạt động chưa tuân thủ đầy đủ các quy định của Luật HTX; các quan hệ sở hữu, tổ chức quản lý, phân phối trong HTX còn biểu hiện xa rời bản chất và các giá trị của HTX.

Nhiều HTX nông nghiệp chuyển đổi còn hình thức, chưa đảm bảo đầy đủ yêu cầu của Luật HTX và đòi hỏi phát triển của HTX, các xã viên của HTX chuyển đổi khi tham gia HTX nhiều nơi không viết đơn và góp vốn mới, nhiều xã viên không hiểu rõ quyền lợi và trách nhiệm của mình với HTX; xã viên tham gia HTX với ý thức trông chờ vào sự giúp đỡ của tập thể và Nhà nước. Chính vì vậy, nhiều HTX không huy động được nguồn lực từ chính xã viên, tính bền vững và ổn định trong tổ chức và hoạt động chưa cao; chưa thực hiện tốt chế độ hạch toán và báo cáo tài chính.

Hoạt động của nhiều HTX hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu về sản xuất, đời sống của xã viên và cộng đồng; năng lực nội tại cả về vốn, cơ sở vật chất, nguồn nhân lực, trình độ quản lý rất yếu, trình độ công nghệ lạc hậu kéo dài dẫn đến sức cạnh tranh kém.

Các hợp tác xã chuyển đổi, thành lập mới đã đi vào hoạt động nhưng chưa đem lại hiệu quả, còn gặp nhiều khó khăn trong hoạt động sản xuất kinh doanh, lúng túng trong công tác tổ chức quản lý điều hành, thậm chí trì trệ không phát triển, không có hoạt động cụ thể, một số HTX còn tồn tại hình thức, đặc biệt là loại hình hợp tác xã nông nghiệp chuyển đổi.

Do đó, nghiên cứu thực trạng phát triển của hợp tác xã trên địa bàn tỉnh Điện Biên để tìm ra giải pháp nhằm củng cố, phát triển các loại hình hợp tác xã tại địa phương là vấn đề có tính cấp thiết và có tầm quan trọng đặc biệt.

Xuất phát từ thực tiễn trên, tác giả chọn đề tài nghiên cứu ***“Thực trạng và giải pháp nhằm phát triển HTX nông nghiệp ở tỉnh Điện Biên giai đoạn 2016-2020”*** làm luận văn tốt nghiệp.

2. Mục tiêu nghiên cứu

2.1 Mục tiêu chung: Nghiên cứu đánh giá thực trạng phát triển các HTX nông nghiệp, làm rõ những thành công, những tồn tại và nguyên nhân của chúng, trên cơ sở đó đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm củng cố, phát triển HTX nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Điện Biên.

2.2 Mục tiêu cụ thể:

- Nghiên cứu đánh giá thực trạng phát triển HTX nông nghiệp tỉnh Điện Biên;
- Đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm củng cố, phát triển các HTX nông nghiệp tỉnh Điện Biên.

3. Ý nghĩa khoa học của đề tài:

Phân tích những nhân tố tác động đến hoạt động sản xuất kinh doanh của HTX nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Điện Biên.

Đề ra các giải pháp có tính khoa học, thực tiễn về phát triển HTX nông nghiệp tỉnh Điện Biên nhằm khắc phục những khó khăn, yếu kém trong công tác tổ chức, điều hành hoạt động của các HTX nông nghiệp trong giai đoạn hiện nay.

Đưa ra những nhận định chủ quan, đề xuất về cơ chế, chính sách nhằm góp phần xoá đói giảm nghèo, ổn định kinh tế xã hội khu vực nông thôn, giảm khoảng cách giàu nghèo giữa nông thôn và thành thị, phát huy lợi thế, tiềm năng sản phẩm nông nghiệp của địa phương trên thị trường.